

SÆDGAASENS DAGLIGE LIV

EN BERIGTIGELSE AF

V. HOLSTEIN, SKOVRIDER

Først for nylig har jeg haft Lejlighed til at gøre mig bekendt med R. Hørrings Bog: *Fuglene, I, Ande- og Hønsfugle*. G. E. C. Gads Forlag, 1919. Det er med stor Fornøjelse, man læser denne udmærkede Bog, som er særdeles god at faa Forstand af. Ikke blot Beskrivelsen af de omtalte Arters Udseende, men ogsaa den kortfattede Redegørelse for Fuglenes daglige Liv og Færden giver Læseren saa gode og fyldige Oplysninger, som man med Rimelighed kan forlange af et Værk som det foreliggende. Imidlertid er jeg ved Læsningen af Bogen stødt paa nogle Bemærkninger, som synes mig at svare saa lidt til de faktiske Forhold, at jeg mener, at de ikke bør staa uimodsagte hen. Jeg sigter her til den Omtale af Sædgaasens daglige Liv, som findes Side 189.

R. Hørring skriver om denne Gaas (*Anser segetum*): »Dagen tilbringer de i vore Fjorde, Bredninger og Vige, men om Natten trækker de ind over Land paa Enge og Marker for at søge Føde; sky og forsigtige som de er, kredser Flokken gerne flere Gange over Stedet, hvor de agter at slaa sig ned — —. Hvor større Flokke har græsset i Engene om Natten, ses Sporene om Dagen som nedtrampet Græs, Ekskrementer og afplukkede Dun — —. Ved Nattetid, naar de gaar og græsser, kan man komme dem ret nær, om Dagen tager de Flugten paa lang Afstand.« At denne Beskrivelse af Sædgaasens Færden her i Landet ikke har almen Gyldighed, vil vist ingen benægte, som har haft Lejlighed til at stifte nærmere Bekendtskab med de vældige Flokke af Sædgæs, som paa mange Steder opholder sig her fra Slutningen af September eller Begyndelsen af Oktober til hen i Maj. Maaned.

I fire Aar har jeg her paa Einsidelsborg i det nordlige Fyen haft Lejlighed til i ovennævnte Tidsrum af Aaret at iagttage Flokke af Sædgæs paa 3—400 Stykker og skal nu i det efter-

følgende forsøge at beskrive, hvorledes Dagen, eller rettere Døgnet, gaar for »lille Lise«.

Som nævnt begynder Gæssene at indfinde sig i de sidste Dage af September. Man ser dem ofte komme trækkende om Dagen i mindre Flokke paa 5—10 Eksemplarer; men de fleste kommer vistnok om Natten. Først henimod Midten eller Slutningen af Oktober er det fulde Antal kommet, hvilket her paa Stedet beløber sig til 3 à 400 Stk. Som Hovedregel kan man sige, at denne vældige Flok færdes samlet, selv om man undertiden kan se mindre Afdelinger af Hovedstyrken gaa paa selvstændige Rekognosceringsudflugter efter nye Ædepladser.

Deres daglige Færden, som er uhyre regelbunden, arter sig nu paa følgende Maade. Ved Daggry, det vil sige omkring det Tidspunkt, hvor Solen staar op, kommer de i Smaaflokke trækkende fra deres Soveplads, som de som Hovedregel har paa nogle flade Strandenge, til den paa nærværende Tidspunkt valgte Ædeplads, som i Begyndelsen af den Tid, hvor de findes her i Landet, er Stubmarkerne. Senere, naar disse er pløjede, søger de dels til Udlægs- og Vintersædsmarkerne, dels til de udstrakte, inddæmmede Enge. Den første Flok »Spejderflokken«, som indfinder sig, er uhyre forsigtig, inden den indlader sig paa at slaa ned. Den foretager mange langt udgaaende Rundflyvninger over Terrænet, og først naar den ved grundig Rekognoscering har forvisset sig om, at der ingen Fare er paa Færde, lander den; efter Landingen staar Fuglene i lang Tid ubevægelige som Støtter, med strakte Halse, for yderligere at forvise sig om, at alt er roligt og fredeligt. Forinden de er fuldt overtydede herom, paa-begyndes ikke Dagens vigtige Arbejde — at fylde Kroen. De næste Flokke, som kommer, og som ser Kammeraterne nede paa Marken eller Engen, rolig passende deres Dont under velfornøjet og beroligende »Gækken«, er ikke nær saa længe om at komme ned. Dersom Vindretningen tillader det, slaar de ned med det samme, ellers flyver de blot i en kort Bue for at faa Vinden imod sig under Landingen. I Løbet af en Times Tid — de er aabenbart ikke alle lige gode Morgenmænd — har hele Styrken indfundet sig ved det veldækkede Bord, og nu gaar hele Formiddagen, under hyggelig Passiar, undertiden afbrudt af et venkabeligt Nap, med at æde. Undertiden ser man en enkelt eller et Par Gæs lette og flyve et kort Stykke frem, men som Hovedregel foregaar al Bevægelse paa Ædepladsen i vraltende Gang.

Flokken opholder sig næsten altid ude paa de store Hovmarker eller Enges Midte og skal vel vogte sig for at komme i Nærheden af Hegnene eller andre Genstande, hvorfra en Fjende uset kan nærme sig. At Gaaseflokkene udstiller Skildvagter, som man undertiden hører eller læser om, har jeg aldrig bemærket, men maaske kan det forklares ved, at der i saa stor en Flok som den, hvorom her er Tale, altid er en eller flere, som nok i god Tid skal bemærke en sig nærmende Fare. Findes der paa den valgte Ædeplads let Adgang til Ferskvand, gaar Gæssene under Maaltidet jevnlig ned for at drikke og bade. Saa længe de færdes paa Agermarkerne, hører dette imidlertid til Sjældenhederne; i Mergelgrave med de ret stejle Sider gaar de ikke ned; derfor ser man ogsaa, at de, i den Tid de færdes paa disse Ædepladser, uforstyrret, kun afbrudt af mindre Hvil, hvorunder de lægger sig ned, fortsætter Ædningen til henimod Middagstid; paa dette Tidspunkt, som Regel mellem 12 og 2, flyver de i større og mindre Flokke, for at drikke og bade sig, ned til den under Godset hørende store Inddæmning, hvor der dels findes adskillige vandfyldte Grøfter og Kanaler, dels i mange Tilfælde i Efteraars- og Vintertiden Arealer med Fladvand over Engbunden. Naar de har drukket og badet, holdes der i Regelen en længere Siesta, hvorunder Toilettet faar sig en grundig Overhaling, ligesom en Middagslur, med Hovedet under Vingen, heller ikke er at foragte efter den velanvendte Formiddag. Hen paa Eftermiddagen, naar Sulten atter melder sig, flyver de igen i Smaaflokke til Ædepladsen, enten til den samme som om Formiddagen eller, for muligvis at faa nogen Variation i Menuen, til en anden. Eftermiddagstimerne forløber saa paa samme Maade som Formiddagen, og hen under Aften, men inden Solnedgang, drager de atter til Vandingsstedet. Her opholder de sig nu i samlet Flok, badende, pudsende sig, af og til nippende lidt Grønfoder, indtil de begiver sig til Sovepladsen. Dette Opbrud til Nattekvarteret foregaar i Modsætning til de andre Rejser i Dagens Løb i saa godt som samlet Flok. Pludselig letter den vældige Flok under næsten øredøvende Vingesus og højlydt Kaglen og drager, som ovenfor nævnt, ud til de flade Strandenge, hvor de næsten altid har deres Nattekvarter. Opbruddet foregaar altid først c. 1 Time efter Solens Nedgang, saaledes at det er ganske mørkt, naar de ankommer dertil. Det er et gammelt Ord mellem Gaasejægere, at Aftentrækket paa Gæssene først indtræffer, efter at Andetrækket

forlængst er forbi. Paa Sovepladsen er der megen Larm og Palaver, inden Flokken falder til Ro, og mindre Afdelinger letter ustandselig og kaster sig atter et kort Stykke derfra, inden de kan finde en passende Plads; men efterhaanden falder der Ro over Gemytterne, og at Gæssene, naar de først har sat sig til at sove, ubevægelig forbliver paa den valgte Plads hele Natten igennem, kan man let overbevise sig om ved om Dagen at aflægge et Besøg paa en saadan Soveplads, idet Ekskrementerne paa denne altid ligger i Hobe, som smaa Kegler, hvilket vil sige, at Gæssene i Nattens Løb har kvitteret Dagens fordøjede Føde paa samme Sted og ikke som om Dagen jævnt har fordelt deres Fald af Ekskrementer over det Terræn, hvorpaa de færdes.

Undertiden har jeg iagttaget, at Gæssene i Foraarstiden, i April—Maj, om Aftenen kaster sig i det flade Vand et Stykke fra Strandkanten, men det hører til Sjældenhederne, og om de tilbringer hele Natten derude, kan jeg ikke afgøre; jeg betvivler det dog.

Dette er i store Træk den Maade, hvorpaa Sædgæssene lever og færdes her paa Nordfyen i den Tid af Aaret, de gæster vort Land. At der fra den almindelige Regel kan findes Undtagelser, er en Selvfølge, men disse Uregelmæssigheder har næsten altid sin Grund i, at Forfølgelse eller Forstyrrelse fra Menneskers Side har grebet ind i Gæssenes ellers saa regelbundne Tilværelse.

Yderligere at fordybe mig i disse intelligente Fugles Levevis og Karakter ligger, hvor fristende det end kunde være, uden for denne lille Artikels Rammer. Hensigten har kun været at paavise, at de ovenfor anførte Bemærkninger om disse Fugles Levevis, i hvert Fald for denne Egn Vedkommende, er misvisende.